

Abstract: The paper aims to provide a theoretical overview of the psychoanalytical term ‘passage to the act’ in view of the Lacanian understanding. It also attempts to outline the difference between the phenomena of acting out and passage to the act according to the position of the subject towards the other. These phenomena are put together with the Freudian notion of symptomatic action in the context of transference and repetition.

Keywords: passage to the act; acting out; symptomatic action.

Изучаването на феномена преминаване в действие заема централно място в учението на Жак Лакан¹ от самото начало. По времето, в което той пише своята докторска теза, психиатричното лечение е било ангажирано в дискусия около въпросите за носенето на отговорността от страна на субектите, в случаите например на немотивираните убийства. Всъщност изучаването на подобни немотивирани актове на агресия са в сърцето на неговата докторска теза, в популярния случай Еме² и той изрично

---

* **Цветелина Иванова** – доктор, по Психология и преподавател във факултет „Полиция“ на АМВР, клиничен психолог и психотерапевт. e-mail: Tzvetelina.st.ivanova@abv.bg

¹ Жак Лакан е френски психоаналитик (1901 г. – 1981 г.), един от големите тълкуватели на историята на фройдизма и единственият, който дава на Фройдовото творчество философска основа и я освобождава от биологическата ѝ обвързаност (Банова, Мечкунова, 2016).

² Случаят „Еме“ – опит за убийство от млада жена над известна по това време френска актриса, е централен в докторската теза на

уточнява по-късно в текстовете си, че това изследване именно го отвежда към психоанализата като възможен отговор, възможно обяснение на немотивираната агресия в акта на преминаването в действие, на това което той нарича „изблик“. (Sandie Iffli, Christelle Andraud, Laetitia Petit 2017)

Едно от местата, където Лакан разглежда това централно в своето учение понятие – феномена на преминаване в действие, е главата „Преминаване в действие и Актинг-аут“ в неговия десети семинар „Тревогата“ (Лакан 2014) В тази глава се обръща внимание на разграничителната линия между актинг – аут и преминаване в действие – а именно адресирането към, и мястото на Другия³ във връзка с действието. Бидейки и двата феномена последни убежища на тревогата, при актинг – ауа Другият присъства и симптоматичното действие, отправено към него, цели своето дешифриране. Докато преминаването в действие е оттегляне от Другия в царството на реалното⁴, при преминаването в действие мястото на Другия е опразнено. При него няма адресат, действието е радикално, само за себе си. По силата на това, че тревогата не оставя място за съмнения и “ не лъже,, тя може да се разглежда като сигнал на реалното. „Да се действа означава да се изтръгне

Лакан по медицина „Параноидната психоза и нейното отношение към субективността“ от 1932г.

³ Другият е термин, използван от Жак Лакан за означаване на символично място. От значение дали е изписан с главна или с малка буква, най-общо означава:

– другият – този, който се възприема на мястото на двойника
– „Другият е образуван от всички условия, изградили живота на субекта – избори, срещи, предци, както и начините, по които те са вписани в субекта чрез вериги от означаващи“ (Банова, Мечкунова, 2016, 130 с.)

⁴ Реалното е един от регистрите, на съществуване на субекта, представени в учението на Жак Лакан, наред с регистъра на въображаемото и символния регистър. Реалното, е от порядъка на физиологията, от порядъка на това, което не може да бъде мислено в когнитивни конструкции, от порядъка на смъртта.

от тревогата нейната предопределеност. Да се действа означава да се осигури трансфер на тази тревога.“ (Lacan 2014:77)

Нека тръгнем, обаче малко по-от далеч, с изясняване на понятията. В речника по психоанализа (Лапланш, Понталис 2014) на страница 21ва е направен опит да бъде изяснено понятието актинг – аут, а на страница 322ра – понятието преминаване в действие. Изрично тук е написано „направен опит,, защото и в самия текст авторите посочват цялата нееднозначност, с която Фройд определя своя термин *Agieren*, използвайки го и като глагол и като съществително⁵ и възможните му интерпретации през английския превод актинг-аут и по-често използваното във френския език преминаване в действие: „За това не разбираме добре защо Фройд постоянно се придържа към метапсихологичния модел на моториката, представен още в Тълкуване на сънищата, за да обясни повторението при преноса...“ (Лапланш, Понталис 2014: 322)

Може да се приеме, че това смесване на значението на понятията актинг-аут и преминаване в действие се дължи на факта, че и при обясненията на двете централно място заема повторението, реализирано в преносния процес, отчитайки неминуемо присъствието на другия. Докато в концепцията на Лакан за преминаване в действие, другият отсъства – действието е буквално, неадресирано : „Терминът „Преминаване към действие“ (*passage a l'acte*), който е най-трайно запазилото се съответствие⁶, носи, наред с другото, и този недостатък, че е навлязъл в употреба в психиатричната клиника, където обикновено бива запазен изключително за импулсивни действия с насилствен, агресивен или криминален характер (убийство, самоубийство, сексуално посегателство и т.н.), в които субектът преминава от една представа или тенденция към действие в собствения смисъл на думата. От друга страна, в клиничната си употреба той не съдържа препратка към преносна ситуация.“ (Лапланш, Понталис 2014: 22)

---

⁵ и действане, и действие; и актуване, и акт – бележка на автора.

⁶ на превода на *Acting-out* – бележка на автора.

И все пак, популярната дефиниция на понятието актинг – аут гласи: „Понятие, използвано в психоанализата за определяне на действия, най-често с импулсивен характер, които в една или друга степен влизат в разрез с обичайната мотивационна система на субекта и до някъде може да бъдат разграничени от обичайната му активност, често пъти приемайки авто- или хетероагресивна форма. За психоаналитика преминаването към acting-out е знак за поява на изтласканото...acting-out следва да бъде разбран във взаимодействията му с преноса...“ (Лапланш, Понталис 2014: 21 с.)

В речника по психоанализа дефиниция на понятието преминаване в действие не е конкретно изведена, но обяснението му следва предложението на превод на фройдовото понятие *Agieren*: „...Фройд използва *Agieren* в транзитивен смисъл, както и понятието *Abreagieren* (виж: Отреагиране): става дума за „превръщане в действие“ на нагони, фантазии, желание и т.н....⁷то смесва актуализацията в преноса и прибягването до двигателното действие, което не е непременно част от преноса.“ (Лапланш, Понталис 2014: 322)

За да бъде теоретичният обзор на понятията актинг-аут и преминаване в действие още по-прецизен, е коректно те да бъдат съотнесени към още едно фройдово понятие, а именно понятието „симптоматично действие,.. Симптоматично действие е важен термин на Фройд в текста от 1905 г. „Психопатология на ежедневиия живот,.. представено в глава IX „Симптоматични и случайни действия“ и глава VIII „Действия, извършвани „по грешка,.. в българския превод. (Фройд 1994) Тук Фройд казва, че основният елемент в провала на един жест е, че този провал реализира, отчасти успешно, едно несъзнателно намерение. Той подчертава метафоричното му измерение, при което едно нещо идва на мястото на друго нещо, което остава скрито. Симптоматичното действие е отчасти случайно събитие, произведено само за себе си, което идва на мястото на нещо друго. Достатъчно е

---

⁷ Да се вмъкне „понятието *agieren*“ – бележка на автора

да се каже, че този тип действие има стойността на изповед, на истина, разкривайки един доста завоалиран смисъл.

В текста от 1905г. Фройд приема симптоматичното и случайно действие като връщане на изтласканото, като значителен материал, богат на съдържание, който изразява нещо, което самият автор на акта не подозира и което като цяло той възнамерява да запази за себе си, ако изрично не бъде впрегнато в действие дешифрирането на този акт.

По-късно, през 1912 г. акцентът в работата на Фройд се измества върху задействието на противодействие, на съпротива, която се оказва пречка в лечението. В главите „Припомняне, повторение и преработка“ и „Бележки за преносната любов“ в превода на български на „Динамиката на преноса“ в психоаналитичната техника (Фройд 1994), Фройд забелязва съпътстващото това задействие удоволствие (наслаждение), източник на съпротива и повторение: „Скоро ще забележим, че самият пренос е само частица повторение и че повторението е преносът на забравеното минало не само върху лекаря, но и върху всички други области на настоящата ситуация... Колкото по-голяма е съпротивата, в толкова по-голяма степен се замества припомнянето с действие (повторение)“. (Фройд 1994: 111) Съпротивата се състои в ограничение на терапевтичните ефекти, получени чрез припомняне, чрез връщане на спомени, които придават смисъл на симптоматичното действие.

В същото време Фройд констатира, че симптоматичното действие не се изчерпва с неговата отбелязваща страна, тази на логичното в дешифрирането му, защото то, симптоматичното действие има и друго измерение, от страната на обекта, доставящ удоволствие (наслаждение), измерение което се изплъзва на логиката.

Фройд свързва действие и повторение, докато при Лакан тази двойка се разделя, превръщайки повторението и действието в две модалности на връзката с реалността, тоест нещо което избягва от смисъла и значението, но което се налага в същността на проблема. На кръстопътя на това разделение между смисъл и

наслаждение, актинг-аутът е особена форма на симптоматичното действие, но то е и граница.

Колкото и симптоматичното действие да е приковано към несъзнаваното като място на Другия, съкровище от значения, и следователно дешифрируемо по същия начин като образуванията на несъзнаваното, пропуски, сънища, липсващи действия, актинг-аутът всъщност представя това, което се елиминира, или е част от не-символизираната реалност, несъответстващо възникване на наслаждението, късо съединение на дешифрирането: „... пациентът така да се каже действа (*agiert*) пред нас, вместо да ни информира...“ (Freud 1938: 176) И все пак, актинг-аутът се различава от преминаването в действие по това, че Другият остава зрител и реципиент на постановката на обекта.

Следователно актинг-аутът е разновидност на симптоматичното действие макар и да не изисква непосредствено тълкуване, дори и Другият да е призован като зрител. Това, което възниква при него трябва да се разглежда като остатък от тази много сложна връзка между субекта и неговия Друг. При актинг-аута има сцена. Тази сцена е речта и субектът започва да действа на тази сцена под погледа на Другия. Има нужда от Другия, има нужда от зрителя. „Актинг-аутът е по същество нещо в поведението на субекта, което се показва. Какво е първичното по отношение на актинг-аута и това демонстриране на непознато желание? Симптомът е същият. Актинг-аутът е симптом. Симптомът се показва като нещо друго. Демонстративният акцент на всяко действие, неговата насоченост към Другия, трябва да бъде извлечена, интерпретирана,..“ (Lacan 2014: 125)

Именно в това се състои разликата с преминаването в действие, тъй като при него субектът се опитва да се отдели от двусмислията на речта, както от всяка диалектика на разпознаването. Самото съществуване в езика вече е двусмислица, недоразумение. Докато актът е буквален и в този смисъл радикален. Лакан утвърждава противопоставянето между съмнението на мисълта и сигурността на действието, противопоставяне между мисъл и действие. И ако има противопоставяне мисъл-действие, то ви-

наги има връзка с двойката действие-език. Актът взема своите координати само от езика. Един акт винаги е преминаване, значително пресичане, различно от рефлекса като чисто двигателно разреждане. При акта има преди и след, и субектът след него никога не е същият. В преминаването в действие субектът игнорира Другия, вече няма зрител. Това е радикално отделяне от Другия, действието няма адресат.

От позицията да бъде предоставен безжалостно на наслаждението на Другия, субектът се опитва да избяга, да прекъсне необратимо това наслаждение. Това е преминаването в действие – субектът е конфронтиран с ужасяващото реално. Лакан разглежда в своя семинар „Тревогата“ (Lacan 2014: 115) „структурата на преминаване в действие“ и съотнасяйки я към неврозата и психозата, нарича „есенциално“ отношението на това „свободно пускане“ (Lacan 2014:110–111 – *letting oneself drop*), внезапният момент, в който субектът е сведен до отношение с това, което е той/тя като обект малко а. Никой не може да се справи с този момент на ужас, на реалното – „това реално, което нахлува незавоалирано и повлича субекта със себе си,,. (Lacan 2014:55) Въпросът е, че тази ужасяваща среща се случва в момент, в който символизацията е невъзможна. Ако подобна среща конституира преминаването в действие, то същият принцип би трябвало да се открива във всички негови вариации, включително самоубийството и насилствените престъпни актове. Преминаването в действие не може да бъде съотнесено към конкретна психична структура, а към субект, чиито актове са в отговор на мотив, избор или неосъзната отдаденост.

Изучавайки феномена преминаване в действие в своя семинар „Тревогата,, Лакан преразглежда стадия на огледалото⁸ в нова перспектива. (Lacan 2014) Там той говори за сцената и за света, концентрирайки се не толкова върху образа, а върху гра-

---

⁸ Стадия на огледалото е период от човешкото развитие, според Жак Лакан между шестия и осемнадесетия месец, по време на който бебето придобива чувство за своето телесно единство, виждайки образа си в огледалото.

ницата, върху ръбовете на огледалото, които маркират края на илюзорния, въображаем свят, който Лакан нарича сцена. Отграничаването на така наречената сцена от света на реалното, от царството на чистия ужас има своите клинични измерения в двете характеристики на преминаването в действие:

– Първата характеризира падането от сцената, излизане от въображаемото, в отговор на присъединяването към света, преминаването от сцената в света, в реалното.

– Втората характеристика е свързана с идентификацията – това преминаване към реалното трябва да бъде разгледано като пълна идентификация с този обект, към когото субектът отнася себе си. (Venet 2016)

Открояването на тези две характеристики позволява някои типични форми на преминаване в действие да бъдат разчетени: самоопределянето като падане през рамката на прозореца - на самоубийството може да се погледне като напускане на сцената на живота; импулсивното скитничество може да се възприеме като обикаляне около света като номад. Тези днешни форми на дискретно изчезване, само/изолиране, на не присъстване на субектите са често срещани и в „потъването в интернет общуването,, и в рязкото прекъсване на работа или на следване, както и на характерното сред младежите затруднение в „откриване на признанието“, изразяващо се в повтарящо се прекъсване на ученето и записване на друга специалност, която отново бива внезапно изоставена и така до следващата. Там където една символична раздяла е невъзможна, тя се появява в реалното чрез внезапните прекъсвания, приличащи на импулсивни решения в поемането по нов път – характерни феномени на обикновената психоза, на граничните психични състояния в модерното ни съвремие.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

1. Лапланш, Ж., Понталис, Ж. (2014) Речник по психоанализа, София: ИК „Колибри“ // Laplansh, Zh., Pontalis, Zh. (2014) Rechnik po psihoanaliza, Sofia: IK „Kolibri,,

2. Фройд, З. (1994) Тайната на живота, София: „Евразия“ // **Froyd, Z.** (1994) Taunata na zhivota, Sofia: „Evrazia“

3. Freud, S. (1938) Abris der Psychanalyse, G.W., XVII,101, S.E.XXIII,176.

4. Lacan, J. (2014) Book X Anxiety, Englisg edition, Cambridge UK, Polity Press

5. Vennet, L.V. (2016) Discreet forms of passage to the act, NLS Congress, Dublin <https://uqbarwapol.com/nls-congress-congres-de-la-nls-dublin/>

6. Iffli, S., C. Andraud, L. Petit. (2017) The Lacanian act and passage a l'acte: a case history of the subjective effects of crime on the criminal, file:///C:/Users/Pate/Downloads/The_Lacanian_Act_and_Passage_a_lacte_A_Case_Histo.pdf=